



Dode everzwijnen. Foto Didier Meunier

Hoe evolueert de uitbraak en wat is de invloed van de maatregelen?

Afrikaanse varkenspest in België

Op 13 september 2018 werd Afrikaanse varkenspest vastgesteld bij in het wild levende everzwijnen in het zuiden van België, vele honderden kilometers verwijderd van de dichtstbijzijnde bekende haard. Welke maatregelen werden genomen, hoe effectief zijn ze en wat is het effect van de ziekte en de maatregelen op de wilde zwijnenpopulatie en de varkenskwekerijsector?

Myriam Logeot

Afrikaanse varkenspest in België

Na drie decennia van afwezigheid werd op 13 september 2018 opnieuw Afrikaanse varkenspest (AVP) vastgesteld in de everzwijnenpopulatie in België. Voor de lezers die nog niet geboren waren op dat moment of het zich niet herinneren: er was een korte uitbraak in 1985 bij varkens in de provincie West-Vlaanderen. Maar, dit keer is het anders, want het gaat nu om een meer agressieve stam van het virus. Bovendien is uitroeiing van de ziekte veel moeilijker aangezien de everzwijnenpopulatie kan optreden als een belangrijk reservoir voor het virus.

Eendracht maakt macht – ook in beheer van AVP

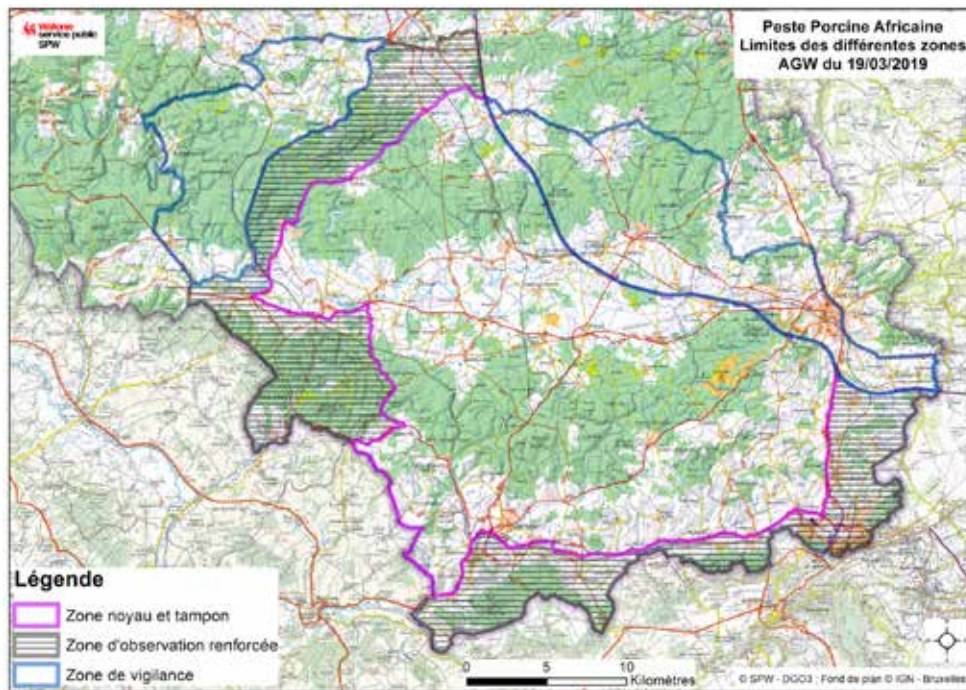
Gezien de aanwezigheid van de ziekte in Oost-Europa sinds 2014 was er al in de maanden voor de uitbraak in België al een hoge alertheid en paraatheid bij

alle belanghebbenden die konden getroffen worden door AVP. Verschillende samenwerkingsinitiatieven en informatiecampagnes waren al opgestart door en tussen de verschillende overheidsdiensten actief rond veehouderij en natuur. Op het moment dat het virus gedetecteerd werd in België was er daardoor een snelle respons en werden de nodige urgentiemaatregelen meteen genomen. Het partnerschap tussen de federale en regionale overheden was cruciaal voor een goede samenwerkende en multidisciplinaire benadering van de controle van AVP. De federale overheidsdienst is bevoegd voor dierenwelzijn en ziektecontrole bij vee en huisdieren (i.c. varkens), de gewestelijke overheden zijn verantwoordelijk voor dierenwelzijn en ziektecontrole bij wilde dieren (i.c. everzwijn). Tot nu toe gaat die samenwerking goed, in die mate dat de AVP experts

van de Europese Commissie de Belgische benadering gebruiken als goed voorbeeld omtrent hoe AVP dient aangepakt te worden. Bovenop de samenwerking op nationaal niveau, is België ook gestart met nauwere samenwerking met buurlanden om een grensoverschrijdende aanpak van de bestrijding van de ziekte te realiseren.

Uitbraak en gezoneerde aanpak

Afrikaanse varkenspest werd nu eerst gedetecteerd in de gemeente Etalle in het meest zuidelijke deel van België. Onmiddellijk werd een eerste provisionele infectiezone aangeduid. Intussen werd deze eerste provisionele perimeter vervangen door twee concentrische beheerzones I en II, zoals voorgeschreven door de Europese wetgeving. Deze dubbele zonering bestaat uit een binnenste hoogrisicozone (zone II) omgeven door een



Figuur 1 Er werden drie zones afgebakend: de geïnfecteerde zone of zone II (paars), de bufferzone of zone I (blauw) en een zone van verhoogde waakzaamheid rond zone II (grijs gearceerd).

bufferzone (zone I) waarbinnen gepaste maatregelen genomen worden. In de binnenste zone worden alle jacht en bosbouw activiteiten tijdelijk stil gezet in combinatie met een intensieve zoektocht naar dode everzwijnen die allemaal getest worden voor AVP. Deze zone werd in tussentijd gedeeltelijk omheind. De toegepaste 'standstill-strategie' zorgt ervoor dat de geïnfecteerde everzwijnenpopulatie zo weinig mogelijk verstoord wordt om op die manier te vermijden dat de ziekte zich uitspreid naar naburige niet-geïnfecteerde regio's. In de daaromheen liggende zone I worden everzwijnen gecontroleerd bejaagd om de populatie die zou kunnen geïnfecteerd raken met AVP significant te verkleinen.

Cijfers en uitbreiding Er werden 2.372

kadavers van everzwijnen verzameld en bemonsterd, waarvan 753 die positief testten voor AVP (stand van zaken 18/4/2019). De meeste daarvan waren binnen zone II, maar op 8 januari kwam een eerste bevestiging van twee gevallen in het westelijke deel van zone I. Ondanks al de effectieve maatregelen die het Waalse gewest nam, was er toch een hoog risico dat AVP zich buiten zone II zou verspreiden en de twee gevallen in zone I bevestigden dit risico. Op basis van verdere evoluties zijn de Europese zones I en II intussen meermaals uitgebreid naar het westen, waarbij zone II helemaal doorgetrokken werd naar de Belgisch-Franse grens. Op moment van schrijven (24/4/2019) dateert de laatste uitbreiding van midden maart 2019. Verbeterde maatregelen werden getroffen zoals een meer intensieve zoektocht naar

dode everzwijnen in het westelijke deel van zone I en er werd een tweede omheining gebouwd tussen de bestaande omheining en de elektrische omheining aan de Belgisch-Franse grens. Om de ziekte in te dammen en verdere verspreiding naar Frankrijk te voorkomen werd ook een intensieve eliminatie van de everzwijnen in het westelijke deel van zone I uitgevoerd.

Geen uitbraken bij varkens Tot op moment van schrijven zijn er in België geen uitbraken van AVP bij varkens en everzwijnen in gevangenschap. Het Wetenschappelijk Comité, een onafhankelijk orgaan opgericht door het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV), heeft recent haar advies gepubliceerd omtrent AVP in België. Het risico dat de ziekte zich verspreid naar de sector van de varkenskwekerij wordt laag geschat, gezien adequate maatregelen genomen zijn en alle varkens en everzwijnen in gevangenschap in de initieel afgebakende infectiezone preventief geruimd zijn, waardoor het risico van overdracht van everzwijnen naar varkens significant verlaagd werd. Desalniettemin heeft het virus al een enorme economische impact gehad op de Belgische varkensindustrie door handelsverboden voor levende varkens en producten van varkensvlees, ondanks dat het virus enkel aanwezig is in de wilde everzwijnenpopulatie.

Oorzaak van de uitbraak Wat betreft de oorzaak van de introductie van AVP in België, werden al meerdere hypothesen opgesteld, waarbij menselijk toedoen meest prominent is. Het is echter zeer onwaarschijnlijk dat de precieze introductieroute ooit zal worden blootgelegd. De belangrijkste bekommernis momenteel is vermijden dat het virus zich verder verspreid in de wilde everzwijnenpopulatie en een mogelijke transmissie naar de varkenssector. Daarom is de hoofdfocus van de inspanningen om de verspreiding van de ziekte binnen de everzwijnen af te remmen en de varkenssector voor te bereiden op een mogelijke uitbraak. We zijn ervan overtuigd dat een nauwe samenwerking en volledige toewijding van alle betrokkenen uiteindelijk zal leiden tot een complete uitroeiing van AVP in België. Niettemin zijn we evenzeer voorbereid op een worst-case scenario.

Myriam Logeot is dierenarts en coördinator Afrikaanse varkenspest bij het Belgisch Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen.



Kilometers omheining werden er geplaatst om verspreiding van de ziekte tegen te gaan. Foto Didier Meunier